

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „МЕНТОРСТВО И ТУТОРСТВО“ ОД ПРОФ. Д-Р СНЕЖАНА ЈОВАНОВА-МИТКОВСКА, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и на Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на 133. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки, одржана на ден 19.12.2022 година, е донесена Одлука бр. 1602-146/13 од 19.12.2022 година за избор на Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Снежана Мирасчиева, редовен професор** на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип;
- д-р **Соња Петровска, редовен професор** на Факултет за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„МЕНТОРСТВО И ТУТОРСТВО“** од д-р Снежана Јованова-Митковска, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за образовни науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот за учебник „Менторство и тUTORСТВО“ е пишуван согласно со предметната програма за истоимениот наставен предмет и е дел од Годишниот план и програма за издавачка дејност на Факултетот за образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Предметот Менторство и тUTORСТВО се слуша во VII семестар како изборен предмет, со фонд на часови 2+1+1, на студиската програма Педагогија на Факултетот за образовни науки.

Текстот поместен во ракописот со својата тематска и концепциска поставеност нуди актуелни содржини поврзани со менторството и тUTORството во образованието. Соодветно на целите на наставниот предмет учебникот, значајно ќе придонесе за сензитивизирање на студентите за значењето на менторската и тUTORската улога на педагозите, наставниците и воспитувачите во извршување на нивните професионални задачи.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот е претставен на 114 страници компјутерски обработен текст во А4 формат, со проред 1, фонт Arial и големина на букви 11. Напишан е на македонски јазик, со јасен и разбирлив стил, поткрепен со слики и табели кои ќе го олеснат учењето и разбирањето на предвидените содржини. Во учебникот се поместени и соодветни прилози кои се во функција на дообјаснување на конкретни тематски целини. Пописот на користена литература покажува дека авторката консултирала релевантни и актуелни извори кои го третираат проблемот на менторство и тUTORСТВО во образованието. Учебникот е структуриран во десет тематски целини, кои содржински ја следат структурата на предметната програма.

Обемот на ракописот и неговата содржина ги задоволуваат критериумите, согласно со предвидениот број на часови и одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Креирањето на учебникот е резултанта на реалната потреба од создавање на учебник по предметот Менторство и тUTORСТВО. На Факултетот за образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, на е-библиотека нема објавено учебник со ваков или сличен наслов. Во РС Македонија постои учебник насловен „Менторство“, објавен во 2010 година, но имајќи ги предвид поминатите години, брзите промени, новите практични искуства, резултатите од бројни истражувања поврзани со наведените феномени, како и предвидените содржини во предметната програма, учебникот Менторство и тUTORСТВО претставува учебен извор

во кој се елаборирани тековните и современите трендови на феномените менторство и туторство.

Ракописот е напишан на оригинален начин, систематски е дизајниран, со почитување на правилото од едноставно кон сложено, што овозможува полесно усвојување, проширување и продлабочување на сознанијата од истиот. Авторката во ракописот презентира содржини кои ги насочуваат студентите кон нотирање и интегрирање на теоретските сознанија и на практичните искуства стекнати низ изучување на останатите педагошко-психолошки предмети застапени во студиската програма Педагогија.

Учебникот има и практична вредност. Истиот ќе биде значаен не само за студентите, туку и за нововработените лица во различни дејности, за постојните вработени и за сите останати субјекти кои имаат интерес за оваа проблематика.

Краток опис на содржината: Во концепциска и содржинска смисла ракописот „*Менторство и туторство*“ е структуриран во десет тематски целини кои меѓусебно се надополнуваат и чинат една симбиотичка целина.

Во првата тематска целина насловена *Менторство - идентификација, потреба и значење* се разработени неколку базични прашања поврзани со феноменот менторство: определување на поимот – менторство и историски развој, значењето на менторството за севкупниот развој на индивидуата, нејзиниот личен, професионален и карьерен развој, придобивките од менторството за сите засегнати страни (менторираниот, менти, организацијата, заедницата, општеството). Во овој дел се дискутирани и пречките кои можат да се појават во менторскиот процес, како и начините и можностите за нивно надминување.

Менторски однос е насловот на втората тематска целина. Авторката ја образложила комплексноста на менторскиот процес, факторите кои го условуваат, започнувајќи со образложување на комплексноста и на суптилноста на формирањето на менторска врска (од меѓусебно прифаќање на менторот и менторираниот, преку меѓусебно признавање како партнери, па сè до разделбата на крајот од менторскиот процес).

Ментор, менти е насловот на третата целина. Во неа на систематичен начин се презентирани сознанијата кои се однесуваат на засегнатите страни во менторскиот процес, т.е. идентификувани се поимите ментор, менти, улогите кои ги имаат во тој менторски однос, нивните квалитети, одговорности и задачи кои ги остваруваат низ менторскиот процес.

Четвртата тематска целина е насловена *Фази на менторскиот процес*. На мошне систематичен начин, авторката ги образложила етапите низ кои поминува менторскиот процес т.е. ги апсолвира; фазата на почеток на менторската врска во која се воспоставува првичната средба вообичаено именувана како - контакт на две непознати страни кои го започнуваат своето „патување“; фазата на подготовка или работна фаза; фазата на имплементација или акција која временски има најекстензивен карактер и во која постои активна улога на двете засегнати страни и последната фаза именувана како - фаза на финализација која означува условно кажано крај на менторската врска. Но, сепак како што ќе истакне авторката, секоја менторска врска е уникатна сама по себе, таа може да се прекине, но може и да прерасне во вистинско пријателство.

Стилови на менторство е тематска целина во која се елаборирани различните стилови, т.е. комбинацијата од техники, вештини, ставови кои ги применува менторот во остварување на менторскиот однос со менторираниот. Елаборирани се најразлични стилови (предизвикувач, навивачки стил, стил на едукатор, креаторот на идеи конектор, ле се фер стил, релаксиран стил, активен стил, советодавен, стил на припишување, кооперативен, директивен, недирективен, тренерски, спонзорски стил) кои истражувачите ги детектирале низ своите проучувања. Посебно се дискутира и условеноста на применетите стилови од различните објективни, но пред сè од субјектни фактори.

Шестата глава го носи насловот *Видови менторства*. Авторката ја елаборира синтагмата видови на менторства со цел да укаже дека во менторскиот процес никогаш изолирано не се применува само еден вид на менторство, туку компилација на повеќе видови, во зависност од бројни фактори. Детално се образложени и различните видови на менторство имајќи ги предвид нормираноста, контекстот, партнерите,

бројот на учесниците во процесот и намената: традиционално менторство, формално, професионално менторство, ситуациско, надзорно, супервизиско, тимско менторство, еден на еден, групно менторство, врсничко менторство, флеш менторство, е-менторство, советодавно, практично менторство.

Менторство во воспитно-образовниот систем во РС Македонија е насловот на седмата тематска целина во која се обработени неколку теми како: *менторството на наставниците, стручни соработници, приправници во основното и средно образование*. Авторката врз основа на анализа на бројни законски документи, прописи, правилници, упатства, упатува на начинот на реализација на менторскиот процес за време на приправничкиот стаж на споменативе лица, како и улогата, одговорностите кои ги имаат менторите во апликацијата на истиот. *Менторство во средното образование* е втората тема во која се елаборира менторството кое се реализира на крајот на средното образование, т.е. улогата на менторот во тој процес - *менторството на учениците за практична настава*, различните ментори, нивните задачи, улоги кои ги остваруваат во тој процес, согласно со Концепцијата за изведба на практичната настава, учење преку работа, особено во средното стручно образование; *менторство во високото образование* - се дава преглед на различните улоги кои ги имаат менторите во различните циклуси од високото образование; и *менторството и неговата функција во професионалниот развој на воспитно-образовниот кадар*.

Осмата тематска целина се однесува на **Менторството во работните организации** сфатено како облик на учење и вклучување на вработените во организациската култура на компанијата, т.е. процес кој му овозможува на вработениот да оствари личен, кариерен развој, развој насочен кон остварување на целите на компанијата, организацијата во која единката работи. И овде, авторката системски и постепено образложува клучни прашања поврзани со менторството во работните организации: идентификување на поимот и значењето на менторирањето, кој е менторот, улоги, одговорности, задачи за реализација, фази низ кои поминува процесот на менторирање во нив, видови на менторства во работните организации, придобивките од реализација на менторскиот процес за засегнатите страни.

Во тематската целина **Тutorство - идентификација, значење**, авторката упатува на улогата и значењето кое го има овој процес сфатен како дополнителна поддршка, насочена кон развој на вештини, способности од страна на поинтересна личност, процес кој не е насочен кон предавање на конкретна содржина, но, подразбира помош на единката во сфаќањето и разбирањето на сопствениот процес на учење и поддршка во тој процес на учење, процес чија ефективност во голема мера зависи од воспоставена клима на соработка, интеракција, комуникација, доверба, со посебен осврт на тutorството во образованието. Презентирани се улогите задачите и одговорности на актерите во овој процес, тutor и тути, неговата апликација низ различните степени на образование, фазите низ кои поминува процесот, видовите тutorства, како и придобивките од истиот. Во последниот дел од оваа целина авторката нуди можност за воочување на разликите во однос на различни параметри, на поими кои во секојдневието често се употребуваат како синоними: обука, тренинг, настава, менторство, тutorство.

Последната тематска целина е насловена **Комуникација во менторскиот процес и процесот на тutorство**. Со оглед на тоа дека менторскиот и тutorскиот процес се, пред сè, интеракциско комуникациски процеси во кои се вклучени два или повеќе актери, авторката елаборира прашања поврзани со идентификацијата, текот, елементите на комуникацискиот процес, процесот на интеракција, видовите комуникација, со посебен акцент на интерперсоналната комуникација, како и условите за успешна комуникација помеѓу менторот и менти, тutorот и тути.

Во делот **Користена литература** авторката наведува широк корпус на релевантни референци од домашни и странски автори, што упатува на заклучокот дека авторката ја познава суштината на овие феномени значајни за едукацијата на студентите, но и на заинтересираните за оваа проблематика.

Систематичноста, логичноста, едноставноста во креирање на содржините, разбирливоста, читливоста се карактеристики на понудениот ракописот. При неговата изработка почитуван е научниот стил на изразување, т.е. користење на јасни, логички подредени прикази.

ЗАКЛУЧОК

Согласно со гореизнесеното, Комисијата во состав проф. д-р Снежана Мирасчиева и проф. д-р Соња Петровска констатира дека ракописот за учебникот со наслов „Менторство и туторство“ од авторката проф. д-р Снежана Јованова-Митковска е пишуван наменски и согласно со предметната програма за истоимениот предмет. Напишан е прегледно, систематски, концизно, со прецизна стручно-научна терминологија и се одликува со специфичен пристап во описот и поврзаноста на тематските целини.

Начинот на кој се третираат проблемите во приложениот ракопис во целост ги задоволува содржинските и дидактичко-методичките критериуми за универзитетски учебник.

Ракописот „Менторство и туторство“ е наменет за студентите од студиската програма Педагогија на Факултетот за образовни науки и се однесува на теоретската едукација на студентите. Понудениот материјал обезбедува квантум на базични знаења од оваа област и предиктира исполнување на целите и задачите од предметната програма.

Учебникот „Менторство и туторство“ ќе им биде од голема полза и на менторите и на нововработените лица во воспитно-образовните институции, работните организации, и на сите заинтересирани за сопствениот личен, професионален и кариерен развој.

Врз основа на изнесеното, имаме особена чест на Наставно-научниот совет на Факултетот за образовни науки да му предложиме ракописот од авторката проф. д-р Снежана Јованова-Митковска да го одобри за издавање.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Д-р Снежана Мирасчиева, редовен професор, с.р.

Д-р Соња Петровска, редовен професор, с.р.